



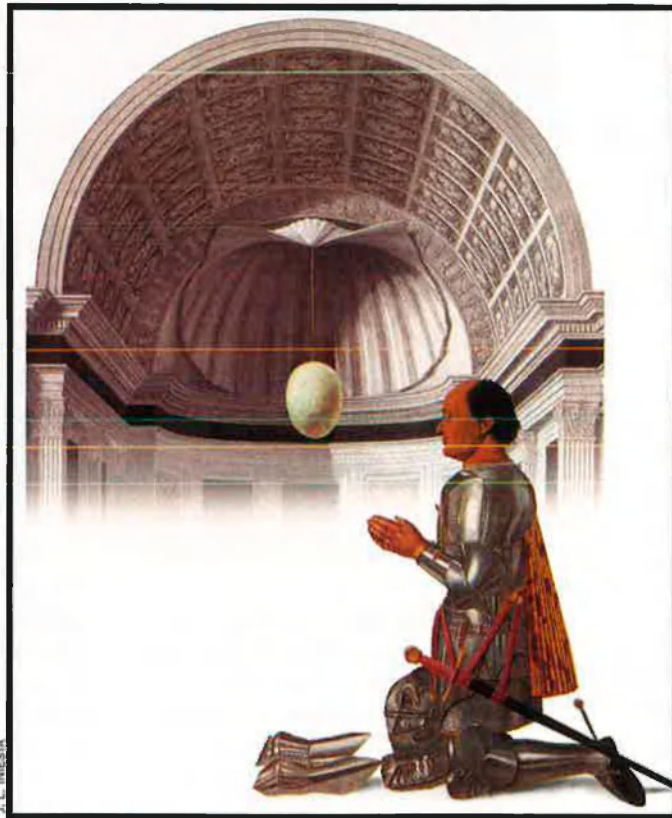
L'ou de Plero della Francesca

MARTÍ DOMÍNGUEZ

Antigament els cristians es feien enterrar amb un ou de gallina. L'ou representava la resurrecció de l'ànima i la regeneració futura. Sant Agustí el considerava símbol d'esperança, ja que la principal galivança del cristià consisteix en la resurrecció final: "Queda l'esperança, que, al meu parèixer, pot ser comparada a l'ou. L'esperança, en efecte, no ha arribat encara al seu objecte; de la mateixa manera, l'ou és alguna cosa, però encara no és pollet." La vida dels bons cristians és "alguna cosa", quelcom que encara no s'ha manifestat en la seua autèntica naturalesa, un misteri inaferrable que s'identifica amb la imatge del pollet madur quan surt de l'ou, a l'igual que Jesús va renàixer del sepulcre.

Sobta aquest capficament dels primers cristians per l'ou. Louis Charbonneau-Lassay, en el seu formidable llibre *El bestiar de Crist*, explica com les catacumbes de Roma són plenes de closques d'ou de gallina. Però també en molts sepulcres prehistòrics del nord d'Europa s'han trobat ous d'argila, dipositats com emblemes de la immortalitat. Des d'antic, doncs, l'home ha badat al davant del fantàstic espectacle de l'eclosió de l'ou, i ha vist un missatge, ha descobert un leitmotiv, un "ex morte vita". Un ou, *per se*, és quasi un manifest místic.

Al capdavant, l'ou és el símbol més elemental –i més esborronador– de tots els de la natura. El corall, el paó, la cadernera, el lliri, l'assutzena, són símbols cristians, amb una explicació moral continguda en els bestiaris i en els textos talmúdics. Per això, l'ou d'estruç –que ja els antics consideraven, pel seu gruix i per la perfecta flexió de la seua corbatura, el més bell dels ous– va ser ràpidament in-



"Aquest ou és dipositari de tota 'l'esperança' del més gran i temible mercenari del renaixement"

corporat a la litúrgia cristiana. Charbonneau-Lassay explica que davant de Notre Dame de París hi havia comerciants que venien ous d'estruços, i que aquests s'ofrien a les esglésies igual que els ciris. El peregrí, el bon cristià, ofrenava aquell ou a Crist, i amb aquest simbolitzava la seua confiança en la resurrecció.

Per això és tan significatiu –tant a vessar de ressonàncies suggerents– aquell ou d'estruç de la *Pala di Brera* de Piero della Francesca. És un ou d'estruç que penja a damunt de la Verge i del Nen, i també del duc d'Urbino, el fer i valent Federigo da Montefeltro, que se'ns apareix vestit amb la seua enlluernadora cuirassa, i amb l'espasa a la cintura. D'aquesta manera, el *condottiero* més arrauxat del re-

naixement, aquell mercenari (que en les batalles havia perdut mig nas i s'havia quedat guenyo de l'ull dret), prega per la salvació de la seua ànima. Quan André Chastel, en la seua història de l'art italià, indica que aquest ou és un símbol medieval de la Immaculada Concepció i un emblema del cosmos, balafia als seus lectors una informació més precisa. Aquest ou –aquest immens ou d'estruç– és l'ofrena del donant, del duc d'Urbino. No és un símbol maria, sinó un tribut amb el qual el *condottiero* vol fer-se perdonar els pecats. Per tant, en aquest fantàstic ou que penja al damunt del grup subjau una inescotable retòrica d'hipèrbols amb les quals els cristians van adornar la litúrgia fins a punts inversemblants. El duc d'Urbino ens indica així que era el donant de l'obra i que confia en la misericòrdia de Déu per al perdó dels seus pecats. I per això aquest ou és dipositari de tota "l'esperança" del més gran i temible mercenari del renaixement.

“La tasca de Joaquim Molas ha estat eficaç”

—Joaquim Molas i Batllori (Barcelona, 1930), historiador i crític literari, premi d'Honor de les Lletres Catalanes del 1998, va rebre el dia 26 de maig un homenatge a l'Aula Magna de la Universitat de Barcelona amb motiu de la seva jubilació com a catedràtic de Literatura Catalana, escaiguda el setembre de fa tres anys, i de l'edició de una miscel·lània en dos volums, *Professor Joaquim Molas. Memòria, escriptura, història*, que consta de 70 estudis sobre literatura medieval, moderna i contemporània elaborats per professors, col·legues i deixebles de la figura homenatjada. Com valoreu la figura del doctor Molas i de l'homenatge?

—Sóc un gran admirador de Joaquim Molas i em sembla molt just l'homenatge de la Universitat de Barcelona, especialment a la Universitat de Barcelona, perquè el seu principal valor ha estat la seva vinculació a la docència universitària. Joaquim Molas ha fet un gran esforç per ordenar i sistematitzar la història de la literatura catalana i la seva tasca en aquest sentit ha estat molt eficaç. Però el seu mèrit va molt més enllà, com també hi van els seus interessos. Fins i tot s'ha interessat per l'art, per la sociologia de l'art i, per tant, penso que l'homenatge a la seva figura no es pot quedar limitat al cercle universitari i ha de ser més general.

—Zaha Hadid ha rebut el premi d'arquitectura contemporània de la Unió Europea Mies van der Rohe. Podríeu indicar quina és la singularitat d'aquesta arquitecta iraquiana establerta a Londres?

—La Zaha Hadid és una arquitecta que té molt de prestigi i d'anomenada i és de les més destacades de les darreres fornades d'arquitectes. No pertany a la generació més jove, sinó

a la penúltima. Sempre utilitza un llenguatge molt persistent, una línia clara i constant, de forma que és fidel al seu inici, i es caracteritza per la creació d'espais en què s'impliquen els interiors amb els exteriors. Els seus edificis, d'aquesta forma, obeeixen a una concepció geogràfica, gairebé geològica. Això té els seus inconvenients des del punt de vista pràctic, perquè els seus edificis són més esculturals que plantejats des de l'arquitectura tradicional. El premi té importància perquè se li ha encarregat un edifici a Barcelona, al costat de l'Auditori de Barcelona i el Teatre Nacional de Catalunya, un conjunt que es basarà en una sèrie de sales de cinema. El més interessant és que hi crearà una geografia nova, amb la proposta de saltar la Meridiana a través de formes arquitectòniques que a la vegada són paisatge.

—Què li demanaríeu al futur regidor de Cultura de l'Ajuntament de Barcelo-

“Sóc un gran admirador del doctor Joaquim Molas i em sembla molt just l'homenatge de la Universitat de Barcelona del dia 26 de maig, perquè el seu principal valor ha estat la seva vinculació a la docència universitària”

na que ha de sorgir del pacte de govern que, en principi, ha d'establir l'alcalde Joan Clos, del PSC, amb Jordi Portabella (ERC) i Imma Mayol (ICV)?

—Li demanaria que persistís en la bona línia que ha tingut l'Institut Municipal de Cultura, que exigís un augment radical del pressupost, que fes una proposta clara de prioritats i que els grans dèficits provinents de la insuficient contribució de la Generalitat de Catalunya a la ciutat de Barcelona es resolguessin a través de pactes estables.

—Quin és el darrer llibre relacionat amb la història de la ciutat de Barcelona que heu llegit amb atenció?

—M'ha interessat, més pel seu contingut que no per la forma amb què està escrit i desenvolupat, el llibre *Antes que el tiempo lo borre*, de F. Javier Baladía (Barcelona, 1965), publicat per Editorial Juventud. Descriu una classe social barcelonina molt arrelada i singular que ha fet una gran contribució a la història cultural de la ciutat. Per exemple, s'hi parla d'Isabel Llorach, una d'aquestes senyores esnobs i creadores que van saber crear un cert ambient cosmopolita a la Barcelona de l'època. Però sobretot s'hi parla de Teresa Baladía, que un dia va fugir de casa i se'n va anar a Suïssa amb Josep Pijoan, una aventura bastant significativa de la història de Catalunya. Recordem que és el moment que se'n van, per motius diversos, Josep Carner, Josep Pijoan i Eugeni d'Ors. Una altra aportació del llibre és que s'hi reporta que Teresa Baladía, retratada per Ramon Casas, va ser la inspiradora, o si més no la inspiradora principal, de *La Ben Plantada* d'Ors.

Lluís Bonada

